

Zdravniki o stanju paliativne oskrbe v Sloveniji

Radko Komadina, Zdenka Čebašek - Travnik,
Branko Zakotnik

Na pobudo Zdravniške zbornice Slovenije (ZZS) in Slovenskega zdravniškega društva (SZD) je bil 9. oktobra 2019 v prostorih zdravniške zbornice organiziran posvet o paliativni oskrbi z namenom ocene trenutnega stanja in iskanja rešitev do izboljšanja na tem področju. Udeležilo se ga je več kot 30 zdravnikov s primarne, sekundarne in terciarne ravni, med njimi večina tistih, ki že delujejo na sekundarni in terciarni ravni. Posvet je potekal v obliki predavanj in konstruktivne razprave:

- Uvodne besede: Radko Komadina (predsednik SZD), Zdenka Čebašek - Travnik (predsednica ZZS), Branko Zakotnik (koordinater Državnega programa obvladovanja raka)
- Državni program paliativne oskrbe (Mateja Lopuh, koordinatorica Državnega programa paliativne oskrbe pri Ministrstvu za zdravje)
- Pregled trenutnega stanja paliativne oskrbe v Sloveniji (Nena Golob, soavtorica članka *Stanje paliativne oskrbe v Sloveniji* v reviji Isis, 2019)
- Paliativni timi v bolnišnicah in njihovi pričakovani učinki (Maja Ebert Moltara, Onkološki inštitut Ljubljana, Vodja oddelka za akutno paliativno oskrbo)
- Paliativna oskrba na primarnem nivoju (Maja Petrovič Šteblaj, direktorica ZD Radovljica)
- Paliativna oskrba na sekundarnem nivoju (Matjaž Figelj, SB Nova Gorica, vodja oddelka za paliativo)
- Paliativna oskrba za otroke (Anamarija Meglič, Pediatrična klinika UKC Ljubljana)
- Mobilni paliativni timi (Mateja Lopuh, SB Jesenice)
- Možnosti za financiranje paliativne oskrbe (Karmen Janša, ZZS)
- Razprava in sklepi (vodenje razprave: Branko Zakotnik)

Ugotovitve na podlagi razprave 9. oktobra 2019 so bile:

- V Sloveniji imamo državni program paliativne oskrbe z akcijskim načrtom iz leta 2010 in revidiran akcijski načrt za obdobje 2017–2020, ki predstavljajo temelje za izgradnjo mreže paliativne oskrbe v naši državi.
- Trenutno stanje paliativne oskrbe na sekundarni in terciarni ravni ustreza prikazu v prispevku v reviji Isis, julij 2019. To pomeni, da večina slovenskih bolnišnic, vključno z UKC Ljubljana, nima paliativnega oddelka in/ali ambulante z ustrezno opredeljenim timom (po standardih in normativih), ki bi bolnike obravnaval hospitalno (z dodeljenimi posteljami), oz. paliativne enote, ki bi delovala kot svetovalno telo za celotno bolnišnico in regijo. Posledično zato tudi ni ustrezne regijske podpore osnovni paliativni oskrbi na primarni ravni (družinskim zdravnikom).
- Na področju izobraževanja s področja paliativne oskrbe je bilo sicer narejenega veliko, vendar so potrebe bistveno večje. Te vsebine večinoma niso v dovolj veliki meri vključene v redne dodiplomske in podiplomske programe ter specializacije.
- Na podlagi predstavljenih rezultatov je na anketi o paliativni oskrbi na primarni ravni odgovorilo 23 od 57 zdravstvenih domov, ki jim je bila anketa poslana. Anketa je pokazala, da je organizacija paliativne oskrbe po različnih zdravstvenih domovih različna. Večina vprašanih je menila, da organizacija ni dobra, in predlaga sistematičen pristop z usposabljanjem kadrov, dorečenimi potmi komunikacije in ustreznim ovrednotenjem.
- Na podlagi predstavljenega paliativna oskrba otrok v UKC LJ ni formalizirana in opredeljena s standardi in normativi.
- Na podlagi predstavljenega paliativna oskrba v SB Jesenice z mobilnim paliativnim timom kaže zelo dobre rezultate.
- Iz podatkov ZZS o beleženju paliativne oskrbe ni mogoče razbrati niti obsega niti stroškov te dejavnosti v Sloveniji.

Sklepi na podlagi predstavitev in razprave na strokovnem posvetu 9. oktobra 2019 ter razprave na 3. slovenskem kongresu paliativne oskrbe 25. oktobra 2019:

1. Izobraževanje s področje paliativne oskrbe mora biti vključeno v redne izobraževalne programe zdravstvenega kadra.

a) V okviru sedanje reforme vsebin specializacij za zdravniške je nujno, da se paliativna oskrba umesti (oz. revidira) v kurikulum vseh kliničnih specializacij in specializacije iz družinske medicine.

Zadolženi: SZD, ZZS

Rok: v 12 mesecih

b) Izobraževanja iz paliativne oskrbe je treba umestiti v dodiplomske in podiplomske kurikulume za vse kadre, ki delujejo v paliativni oskrbi.

Zadolženi: vse fakultete, ki so zadolžene za izobraževanje zdravstvenega kadra, ki deluje v paliativni oskrbi, strokovna združenja in sekcije SZD, ki skrbijo za posodabljanje kurikulumov specializacij, interesna združenja in društva civilne družbe.

Rok: v 12 mesecih

2. V vseh slovenskih bolnišnicah je treba formalno ustanoviti paliativne time oz. službe (kot je npr. paliativni oddelek, paliativna enota ali vsaj paliativna ambulanta), ki

bodo zagotavljali podporo osnovni paliativni oskrbi tako znotraj bolnišnice kot za potrebe na primarni ravni v regiji. Oddelki/enote/ambulante paliativne oskrbe morajo biti vključeni v strukturo bolnišnic (v organigram) z vsemi podatki o dostopnosti na njihovih spletnih straneh. Tako strukturirani bolnišnični timi bi predstavljali tudi regijsko bazo za izobraževanje na tem področju.

Zadolžiti: Ministrstvo za zdravje (Direktorat za zdravstveno varstvo, koordinator paliativne oskrbe s skupino strokovnjakov), ZZS, strokovne in generalne direktorje bolnišnic

Rok: Začetek aktivnosti v začetku 2020

3. Socialna oskrba bolnikov je pri nas zelo zapostavljen del paliativne oskrbe, a hkrati izredno pomemben. Zato je v načrtovanje razvoja paliativne oskrbe v Sloveniji treba vključiti projekt dolgotrajne oskrbe.

Zadolžiti: Ministrstvo za zdravje, Direktorat za zdravstveno varstvo/dolgotrajno oskrbo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

Rok: V okviru načrtovanja dolgotrajne oskrbe

4. Za kakovostno paliativno oskrbo in kontrolo kakovosti opravljenih programov je nujna enotna informacijska podpora v zdravstvenem sistemu: tako za strokovni kot za obračunski del. Čim prej je treba vzpostaviti redno spremljanje kazalcev izvajanja in kakovosti paliativne oskrbe.

Zadolžiti: Ministrstvo za zdravje, NIJZ, ZZS

Rok: Začetek aktivnosti v okviru reševanja informacijske podpore v slovenskem zdravstvu

In še nadaljevanje:

Na 27. redni seji Glavnega strokovnega sveta (GSS) SZD, ki je bila v torek, 12. novembra 2019, je bil soglasno sprejet sklep:

»*Slovensko združenje za paliativno in hospic oskrbo pripravi predlog izobraževanja s področja paliativne oskrbe, ki bi se umestil v obvezen kurikulum posameznih specializacij (predvidoma drugi ali tretji letnik). Predlog izobraževanja v nadaljevanju pregleda GSS in ga posreduje v končno potrditev Zdravniški zbornici Slovenije.*«

Izvršilni odbor Zdravniške zbornice Slovenije je na svoji seji 21. novembra 2019 razpravljal o nujnosti vključitve znanj iz paliativne oskrbe v kurikulume vseh specializacij.

Pot do izboljšanja paliativne oskrbe smo prikazali in bomo o njej obvestili vse zdravstvene zavode, Ministrstvo za zdravje, NIJZ in ZZS ter skrbno spremljali napredek na tem področju.

Prof. dr. Radko Komadina, dr. med., svet., predsednik SZD

Dr. Zdenka Čebašek - Travnik, dr. med., predsednica ZZS

Prof. dr. Branko Zakotnik, dr. med., koordinator Državnega programa obvladovanja raka